1940 ий
21
ФЕВРАЛЬ
№ 17 (630)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

ОЛМАРЕВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ
Маробком
ден
Горком
орган

Йоча творчествын всесоюзный олимпиадыжлан сайын ямдылалташ

ВЛКСМ Центральный Комитетын X пленумжо тений августышто йоча творчествын всесоюзный олимпиадыжым эртараш пунчалын. Эртаралтшаш олимпиадын значенийже моткоч кугу. Тудо, эн ончычак, тунеммын качествыжым саемдаш, сознательный дисциплиным пенгыдемдаш полшышаш, вет олимпиадыште участвовалтшаш сайын да отлично тунемше-шамыч гына правам иметлат. Кокымшыжлан, йоча творчествын олимпиадыже йоча-шамыч коклаште у талант-шамычым выявитлаш полша. Нине талант-шамычлан умбакыже развиваллалташышт йӧным ышта, литература, искусство дек шӱдӧ тӱжем дене йоча-шамычым уша.

Мемнан республикын ятыр школлаште шушаш олимпиадын значенийжым раш умленыт, санденак нуно олимпиадылан ямдылалташат виян пижыныт. Тиде пашашке композитор-шамыч В. Миронов да К. Смирнов, писатель, поэт, драматург-шамыч ушненыт. Школлаште, пионер пӧртлаште самодеятельность кружок - шамычат олимпиада вашеш шке пашаштым ятыр саемденыт. Нурумбальский неполный средний школышто (Морко район) тунемше-шамыч драматический, хоровой, танцевальный, физкультурный кружок-шамычым организоватленыт. Нине кружоклаште кызыт йоча-шамыч уло кумылышт дене пашам ыштат. Йошкар-Оласе пионер пӧртыштӧ 14 кружоклаште пионер-шамыч шке творчествыштым развиватлат.

Но шуко школлаште всесоюзный олимпиадылан ямдылалташ алят тӱналын огытыл.

Первичный комсомольский организаций-шамыч тиде паша дене огыт вуйлате. ВЛКСМ райком-шамыч могырымат полыш ок шижалт. Нине ситыдымаш-шамычым ме кӱчык жапыште пытарен шуктышаш улына.

Мемнан ончылно кугу задача-шамыч шогат. Кызыт чыла школлаште йоча творчествын смотржым эртараш, самодеятельностьын сай образецше-шамычым выявитлаш кӱлеш. Художественный самодеятельность вечер-шамычым эртарыман, юный техник, натуралист, художник-шамычын выставкыштым, оборонный ден физкультурный соревнований-шамычым организоватлыман. Нине смотрлаште, выставкылаште, соревнованийлаште чыла кружок-шамыч активно участвоватлышаш улыт.

Школа-шамычын дирекцийышт, комсомольский ден пионерский организаций-шамыч олимпиадылан ямдылалтмашым кунаре сайын вуйлаташ тӱҥалыт, олимпиадым эртарымашын результатшат тунаре сайрак лиеш. ВЛКСМ райком-шамыч олимпиадылан ямдылалтмашым конкретно вуйлатышаш улыт.

В. Барков ден В Лисевичын сӱретлымышт. Фото ТАСС-ын.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ВОЕННЫЙ ОКРУГ ШТАБЫН ОПЕРАТИВНЫЙ СВОДКЫЖО-ШАМЫЧ

17 февраль мучко Карельский перешейкыште мемнан часть-шамычын ударышт дене противник, кугу йомдарымаш дене, ял-шамычым йӱлалтен, **Выборг** могырыш да тудын деч востокышкыла вашкен чакнен каен.

Мемнан часть-шамыч **Ойнола** олам (**Муола—Ярви** ерын северный серыштыже), **Выборг** деч 6 километрлан юго-востокышкыла **Сияние** станцийым, **Сумма** район деч западышкыла **Кархула** укрепленный узелым да приморский районышто **Нярья** ден **Мурила** корно-шамычым налыныт.

Противникым преследоватлымаш пӱтынь фронт мучко каен шога.

Фронтын моло участкылаштыже нимат существенный лийын огыл.

Мемнан авиаций противникын войскаже ден военный об'ектше-шамыч ваштареш активный действийым ыштылын.

18 февраль мучко Карельский перешейкыште мемнан наступлений умбакыже успешно развиватлалтын. Мемнан часть-шамычын натискышт дене противник чакнен кая.

Мемнан часть-шамыч **Вуокси—Ярви** ден **Яюряпяян—Ярви** ер-шамыч коклаште **Салмен—Кайта** энгерыш лектыныт да укреплений пункт ден **Муола** селом, **Выборг** деч югышкыла Приморский кӱртньӧ корнысо **Сонмэ** станцийым **Юханнес** олам да Приморский кӱртньӧ корнысо **Максалахти** станцийым налыныт, тыге **Биорке** остров деч северышкыла Финский заливын западный побережьешкыже лектыныт.

17 ден 18 февральыште мемнан войска-шамыч 313 оборонительный укрепленный пунктым, тиде шотышто 41 железобетонный артиллерийский сооруженийым налыныт, а чылаже, 11 февраль гыч тӱҥалын 18 февраль марте, мемнан часть-шамыч противникын 475 оборонительный укрепленный пунктшым, тиде шотышто 92 железобетонный артиллерийский сооруженийым налыныт.

Фронтын моло участкылаштыже кугу ваштал-тыш лийын огыл.

Мемнан авиаций противникын войскаже ден военный об'ектше-шамыч ваштареш активный боевой действийым ыштылын. Лийше воздушный бойлаште противникын 24 самолетшым волтен шумо.

19 февраль мучко Карельский перешейкыште мемнан наступлений умбакыже успешно развиватлалтын. Мемнан часть-шамыч Бьорский укрепленный районым противник деч эрыктен шогеныт да Юханнес ола деч кум километрлан западышкыла Рион-СААРИ островым, Приморский кӱртньӧ корнысо Ляхтеенмяки станцийым да Хумол-Иоки станцийым налыныт.

Фронтын моло участкылаштыже кугу ваштал-тыш лийын огыл.

Мемнан авиаций противникын войскаже ден военный об'ектше-шамыч ваштареш активный боевой действийым ыштылын. Лийше воздушный бойлаште противникын 14 самолетшым волтен шумо.

ЙОШКАР АРМИЙЫН XXII ИДАЛЫКШЫЛАН ЯМДЫЛАЛТЫТ

Куженгер районышто чыла осоавиахимовский организаций-шамыч Йошкар Армий косе лӱмеш социалистический соревнованийыш ушненыт. Йошкар Армийын героизмже да отвагыже нерген беседа эртаралтеш (**Г. А. Свинцов** воза).

„Красный-кустарь“ колхоз (Звенига район) пеленсе осоавиахимовский организацийыште (председатель М. Г. Скворцов йолташ) 5 оборонный кружокым организоватлыме да тушко 29 еҥым шупшмо, кружок-шамыч пашаштым сай ыштат манын Евсеев йолташ увертара. Допризывник - шамыч С. Д. Макаров, И. Н. Кудрявцев да молат (Чирки учебный пункт гыч, Пектубай район) ГСО да ПВХО значоклан нормым сдатлышт. (И. Чеснаков); Киров лӱмеш колхозысо (Морко район) призывник-шамыч А. Алексеев, А. Акпаев. Игнатьев Поликарп да моло-шамычат призывлан ямдылалтыт (**А. Алексеев**).

Колхозласе да школласе эн сай драмкружок, хоровой кружок-шамыч РККА ден ВМФ-н XXII-шо идалыкшым чаплын эртараш ямдылалтыт. Теве, Коклала НСШ (Шернур район) пеленсе хоровой кружок „Три танкиста“, „Песня о Ворошилове“, „Если завтра война...“ да моло муро-шамычым тунемын. Драматический кружок „Пограничники“ пьесым шында (Ф. Шабердин). Тыгак Марибилямор педучилище (Косолоп район) пеленсе хоровой кружокат эн чапле муро - шамычым ямдыла (А. Очеев).

33

Марксизмым—ленинизмым тунемше-шамычлан полыш

В. И. Ленинын „Крах II Интернационала“ пашаже нерген

Ленинын „Крах II Интернационала“ пашаже кызыт моткоч важный значенийым приобретатла. Ленинын тиде пашаштыже социал-шовинизмым критиковатлыме лассический образецше, кокымшо империалистичеккий войнаште II Интернасионал ден социал-демократический партий-шамычын тенийсе лидерыштын поведенийыштым чын аклаш полша.

Ленин „Крах II Интернационала“ пашажым 1915 ийыште кенгежым возен. Империалистический война уже ик ий наре шуйнен ыле. Тиде войнан умбакыжымат кужун шуйнышо характерым налмыже раш улмаш. Войнашке у эл-шамыч пурен шогеныт. Тӱрлӧ фронтлаште шӱдӧ тӱжем дене ен-шамыч коленыт. Война капиталистический эл-шамычын экономикыштым шолдыртен, европейский государство-шамычын политический режимыштым моткоч лушкыдемден.

Массын йорлештмашыже, войнан жертвыже кажне кечын кушкын да моткоч кугу размерыш шуын. Тиде чылажат империалистический война вашгареш калыкын недовольствыжым шочыктен. Шовинистический иллюзийлан калык ӱшанымым чарнен. Ондалымашын жертвыже улмым, социал-демократический партий-шамычын руководительыштын подлый изменыштын жертвыже улмым масса умлен.

Первый империалистический война II Интернационалын руководительыштын банкротитлалтмыштым, нунын марксизмлан изменым ыштымыштым тичмашынак чараш лукто. Тунам тыгай задача шоген: II Интернационалын вождьшо-шамычын извращенийышт деч да опошлятлымышт деч марксизмым эрыкташ, международный пашазе движенийын опытшым творческий, революционный марксизм позиций гыч обобщитлаш. Тиде пеш кугу теоретический пашам Ленин шукта. Тудо II Интернационалын вождьшо-шамычын оппортунизмыштым да социал-шовинизмыштым мучашыш шумеш разоблачатла.

Ленин, войнан тиде периодыштыжо, капитализмын монополистический деч ончыч развиватлалтме стадий дене тангастарымаште империализмын особенностьшым тӱжвак луктеш, империалистический война пролетарский революцийын канунжо улеш манын ончыкта. Ленин война жапыште пролетариатлан тудын задачыжым ончыкта да первоначально ик элыште социализмын сенгыме теорийжым обосноватла.

XX курымын тӱнгалтыштыже капитализм шке развитийжын у да высший стадийышкыже — империализмын стадийышкыже пурен. „Капитализм прогрессивный гыч реакционный лийын, тудо производительный вийым тунаре виянгден, что человечествылан але социализмыш вончаш, але колоний, монополий, привилегий да чыла тӱрлӧ национальный угнетений-шамыч дене капитализмым искусственно арален шогышаш верч „великий“ держава-шамычын вооруженный кучедалмашыштым ий да лу ий-шамыч дене переживатлаш предстоитла“ (Ленин, Соч., т. XVIII, стр. 195).

Империалистический война-шамыч реакционный, грабительский, несправедливый улыт, нуно колоний-шамычым пужен шеледышаш верч, вес наций-шамычым ындырышаш верч эртаралтыт манын, Ленин ончыкта. Тыгай война-шамычын сущностьышт тудын гыч ок вашталт, кӧ империалист-шамыч кокла гыч войнам тӱнгалын, войнам тӱнгалашлан могай причина улмаш. Войнан сущностьшо тудын дене определятлалтеш, могай класс войнам нангая. Пашазе классын коренной интересыже-шамыч негызеш гына, пашазе движенийын конечный цельже негызеш гына война деке отношений нерген вопросым решитлаш лиеш ыле.

Первый империалистический война „человеческий учрежденийлаште шуко шӱйшым, пытен толшым, колышым чаманыде тӱжвак лукмыжо, разоблачатлымыже да шалатымыже дене“ пашазе движенийын историйыштыже крутой переломым да тидын дене пырляк II Интернационалын партийжым генеральный проверитлымашым означатлен. Первый империалистический война социал-демократический партий-шамыч радамыште лу ий жап дене кушшо оппортунизмым тӱжвак луктын.

Ленин „Крах II Интернационала“ пашаштыже оппортунизмын лекме причина-шамычым, тудын экономический ден исторический основыштым, тудын классовый природыжым, тудын социал-шовинизмыш савырнымыжым чыла могырымат да вожге чараш луктеш.

Ленин моткоч чот критиковатлымыже дене II Интернационалын вождьшо-шамычым йӧршеш разоблачатла. Ленинын тиде пашаже пеш чапле политический памфлет улеш. Тиде пашаштыже Ленин социализм пашалан изменник-шамычын йырныктарыше чурийыштым уло чаралыкышт дене ончыктен.

Социал - шовинизм — оппортунизмын разновидностьшо. Социал-шовинизм, туныкта Ленин, империалистический войнаште отечествын аралыме идейым признатлымаш, тиде войнаште социалист - шамыч ден буржуазийын да „шке“ элысе правительство-шамычын союзыштым оправдатлымаш, „шке“ буржуазий вашгареш пролетарско-революционный кучедалмашым проповедоватлымаш деч да тиде кучедалмашлан полышым пумаш деч отказыватлымаш, пролетариатын массыже вашгареш пашазе классын икмыняр ужашыжын буржуазий дене союзшо улеш.

Социал - шовинист - шамыч—пашазе движенийыште буржуазийын агентышт пролетариатлан буржуазный идеологийым, буржуазный влияниийым проповедоватлыше улыт. Тиде—„ пролетарский революцийын буржуазный тушманже-шамыч, кудо пашазе партий-шамыч кӧргыштӧ шылын илымышт дене мирный жапыште шке буржуазный пашаштым шолып ыштат, а кризис эпохышто вигак чыла об'единенный буржуазийын вигак открытый союзникышт лийыт...“ (туштак, стр. 86).

Оппортунизм об'ективный действительностьышто шке вожшым иметла. Пашазе класс моло класс-шамыч деч китайский стена дене ойыралтын огыл. Капитализмын виянгмыже жапыште толалтше мелкий буржуазий эреак пашазе класс радамыш шӱкалт лукталтеш. Тиде буржуазий шкеж дене пырля тайныштмашым, шататлымашым, пенгыде огыл идеологийым конда. Тиде мелкобуржуазный влияний массовый пашазе партийлашке оппортунизм семын пура. „... Оппортунизм—случайность огыл, сулык огыл, оплошность огыл, посна ен-шамычын изменышт огыл, а чумыр исторический эпохын социальный продуктшо“, — воза Ленин (туштак, стр. 271).

Оппортунизм капитализмын относительно мирно виянгмыже жапыште кушкын шуын. Империализм оппортунизмлан кушкашыже у почвым шочыкта. Империалистический буржуазий колоний-шамыч гыч пайдам пеш шуко налмыже дене пашазе классын верхушкыжым подкупатла. Тыге тудо пашазе движенийыште шкаланже опорым создатла. Пролетариатын ӱмбал слойжым привилегированный „пашазе аристократийыш“ савырымыже дене буржуазий тиде слойым пашазе классын моло массыже вашгареш шогалтен. Тидын дене пашазе классыште шелалтмашым ыштен.

II Интернационалын партийлаштыже да массовый пашазе организацийлаште оппортунистический руководитель ден чиновник-шамычын тичмаш армийышт кушкын. Тиде бюрократий социал-шовинизмын главный опорыжо да тудын проводникше лийын.

Тиде —„пашазе аристократий“ буржуазий ден пырля колонийым угнетатлымаште да грабитлымаште, империалистический войнам ыштымаште заинтересован улмаш.

Английский буржуазий моткоч кугу колониальный владений негызеш пашазе классын квалифицированный ужашыжлан привилегированный положенийым обеспечитла, пашазе классым шеледа, тыге пролетариат коклаште „буржуазийым“ создатла, манын Энгельс кодшо курымын 60-шо ийлаштыжак возен. Чынже денак, тред-юнион-шамыч ден лейбористский партийын тӱнг ядрожым составитлыше, английский пашазе классын тиде привилегированный верхушкыжо пашазе класс вашгареш шогалын. Тудо английский империализмын пӱтынь историйыштыже колоний-шамычым толымаште, наций-шамычым угнетатлымаште да эксплоатироватлымаште, английский пашазе классым развращатлыме пашаште реакционный Английский буржуазийын ӱшанле опорыжо улеш.

* * *

Война жапыште социал-демократийын вождьышт да II Интернационалын видный деятельышт правительство-шамычын составышкышт пуреныт да тыге империалистический буржуазий дене шкеныштын пенгыде кылыштым оформитленыт. „Социалист-шамычын“ буржуазный правительство да генеральный штаб-шамыч дене ыштыме теве ты союзышт, манеш Ленин, оппортунист-шамычлан да социал-шовинист-шамычлан гигантский вийым пуэн. Буржуазный правительство-шамыч тӱжем способ дене социал-шовинист-шамычым поддерживатлат, нунын йӱкышт „буржуазный печатьыште миллион экземпляр газета-шамыч дене шарла“, ту жапыштак нунын противникыштын йӱкыштым „легальный печатьыште йӧршешат колаш **ок лий**, вет светыште военный цензура уло“ (туштак 271 стр).

Война жапыште Английын премьер—министрже улшо Ллойд-Джордж тыге возен: первый империалистический войнан исходшо лейборист-шамычын лидерышт деч да поснак Артур Гендерсон деч буржуазийын полышым налмашыж гыч зависитлалте.

Ллойд- Джорджтред-юнионист ден лейбористский вождь-шамычын кужу „послужный списокым“ приводитла, нелэ минутлаште нуно буржуазийым выручатлышт, манын тудо кутыра.

Тыге, 1916 ийыште, Российыште революций ылыжаш тӱнгалмылан кӧра Английлан да Францийлан нелэ положений лийме годым, английский ден французский буржуазий министр социалист-шамычын, социал-демократический партий-шамыч ден II Интернационалын видный деятельыштын специальный делегацийым—Альбер Тома ден Вивианим Российыш колтен. Нунылан тыгай задача возлагатлалтын: пашазе класс ӱмбак нажимым виянгдашлан да западный фронтышко 400 тӱжем русский салтакым колташлан царский правительствым уговоритлаш.

Альбер Тома, буржуазийлан уло кумылжо дене служитлымыжлан верч войнан главный вдохновительже—Францийын президентше Пуанкаре деч чапле аттестатым налын. Пуанкере аттестатеш тыге возен:

„Альбер Тома, государственный секретарьын да военный снабжений министрын помощникше, Францийыште артиллерийский орудий ден снаряд-шамычын производствым ӧрмашан моштымаш дене да нойыдымо тыршымаш дене вуйлатен... Тудо ты цельлан государствын да частный промышленностьын инициативыштым единый тыршымашыш чумырен моштен; тудо шкаланже оза-шамыч ден пашаэе-шамычын ӱшанле полышыштым обеспечитлен...“ („СССР-ыште гражданский войнан историйже“, 79—80 стр).

Тиде чынжымак, империализмлан уло кумылышт дене служитлымыштлан лийын чыла II Интернационаллан, тудын чыла лидерыштлан, социал-шовинист-шамычлан пумо аттестат ыле.

Февральский буржуазно-демократический революций лиймылан кӧра Российвоенный действийжым лушкыдемдымеке да Германий войскаже-шамычым восточный фронтшо гыч западный фронтыш колташ тӱнгалмеке, английский, французский да американский буржуазий фронтышто активный действийым тӱнгалаш Временный правительство ончылан требованийым шынден. Вара нимоат полшен кертын огылат, буржуазийлан социал-демократий ден II Интернационалын деятельышт полшаш тӱнгалыныт:

„Англия, Франция да Америка гыч социал-демократийын делегацийже - шамыч „шке долгшым шукташ“ руш калыкым уговариватлаш толыныт. Гендерсон, Томас, Тома, международный соглашательствын кугу представительже-шамыч „революций лӱм дене“ кучедалаш ӱшандарен фронт мучко коштыныт, казармылаште, фабриклаште лиеденыт“ (туштак, 230 стр.).

Тачысе кечын лейборист-шамыч маннергеймовский Финляндийыш палач Маннергеймым поктен колташлан пашазе-шамычлан пол-

Мучашыже 3-шо стр.

В. И. ЛЕНИНЫН „КРАХ II ИНТЕРНАЦИОНАЛА“ ПАШАЖЕ НЕРГЕН

(МУЧАШ).

шаш огыл, а ты палачлан чыла шемер-шамычын отечествыже—Советский Союз ваштареш войнам нангаяш полшаш толыт.

Кызытсе империалистический войнаште II Интернационалын вождьшо-шамыч шкеныштын правительствышт да генеральный штабышт дене эшеат пеҥгыде кылым кученыт. Ты шотышто официальный консервативный „Дейли телеграф энд Морнинг пост“ газетын шукерте огыл признатлымыже кугу интересым представлятла: „Правительство ден пашазе движенийын представительже-шамыч коклаште пытартыш икмыняр тылзылаште лийше тыгай пеҥгыде да лишыл кыл кучымаш эше историйыште нигунамат лийын огыл ыле. Ситрин ден Бевин гай айдем - шамыч, национальный обороным ямдылымаште, кулис шеҥгелне да калык очнылно тред-юнион-шамычын представительышт шотеш аклен моштыдымо рольым модыныт“.

Английский империалист-шамычын ты благодарностьыштым Ситрин ден Бевин гына огыл, но II Интернационалын партийже-шамычын чыла реакционный лидерыштат заслужитленыт.

* * *

Маркслан да ожнысо национально-освободительный война-шамыч примерлан ообъяжно ссылатлалтын, II Интернационалын лидерже-шамыч империалистический войналан народный, национальный характерым приписыватленыт. Тиде, Ленин ончыктен, „ты марте лийдыме энтузиазм, лицемерий да социализмым проституироватлымаш!“ ыле. Социал-шовинист-шамыч чыла элласе буржуазийын корыстный шояжым повторятлен, пашазе-шамычым ондаленыт. Буржуазия тиде империалистический, колониальный, грабительский войнам народный, оборонительный... войнан манын ончыкташ уло вийышт дене тыршеныт“ (Соч., т. XVIII, стр. 242).

Англия ден Францийын Германия ваштареш кызытсе войнаштыже тиде неизуитствым, лицемерийым да социализмым проституироватлымашым Блюм дене компания шуктен шогат. Нуно шукерте огыл коммунистический партий дене действоватлымаш единстволан келшеныт, нуно йӧршеш шукерте огыл империализм нерген уло йӱкын кычкыреныт, а кызыт ынде нуно войнан справедливостьшо нерген Англия ден Франция буржуазийын „корыстный шояштым“ повторятлат, ындыже нуно французский компартийым петыраш требоватлен Даладьен правительствыже дек кум гана обратитлалтыныт.

II Интернационалын лидерже-шамыч империализмын сущностьшым тыршенак леведыныт да пашазе класслан шке изменыштым чыла семын, тӱрлӧ теоретический выкрутас дене „обосноватленыт“. Нуно диалектикым софистика дене ваштaлтеныт, марксизмын принципшылан изменитленыт.

Ленин отечествым аралымаш нерген социал-шовинист-шамычын разглагольствоватлымаш истинный подоплекыштым тӱжвак луктын. Великодержавный наций-шамычын „отечествым аралымашышт“ моло нацийым грабитлымаш гыч добычым налашлан правам аралымаш лиеш“ (туштак, стр. 256). Ленинын тиде положенийже тенийсе войнаштат шке значенийжым тӱрысынек арален коден. Английский лейборист-шамыч да французский социалист-шамыч кызытсе война жапысе шке правительствыштым поддерживатлат, тидын дене лач „моло наций-шамыч грабитлымаш гыч добычым налашлан правам“ гына аралат.

* * *

II Интернационалын крахше кокымшо империалистический война каен шогымо жапыште эше утларак раш лие. Тидын нерген Ленин икымше империалистический война жапыштак келгын да пеш раш ончыктен ыле. Икымше империалистический война жап гыч II Интернационал шке судьбажым реакционный буржуазий дене пеҥгыдын кылден, тудо буржуазийын сеҥен налмыжым, гнетым да грабежым арален шоген. Социалистический партий-шамычын руководительышт империализмын сторожевой пийышкыже савыреныт. Нуно империалистический политикын чыла йырныкшым оправдыватлен да ончыктен шоген, буржуазийлан чын служитлат. 1925 ийыште партийын XIV с'ездыштыже Сталин йолташ ойлен:

„... II Интернационал пашазе классым буржуазный развращатлымашым организоватлыше велэ огыл улеш, но тыгак версальский мирын чыла несправедливостьшым морально оправдатлымашым организоватлыше улеш“ (И. Сталин. XIV с'ездыште ЦК н политический отчетшо. Стенографический отчет, 1926 ийысе изд. стр. 16).

II Интернационалын кызытсе руководительже-шамыч ынде тудын ожнысо, икымше империалистический война ийласе вождьшо-шамыч дечат подлый да гнусный рольым модыт. Нине вождь-шамычше вес эллаcе буржуазий ваштареш улшо ик элысе империалистический буржуазийым поддерживатленыт гын, то и социалистический партий-шамычын тенийсе руководительышт социализм эл ваштареш улшо империалистический буржуазийын утларак реакционный слойжым поддерживатлат. Нуно Германийым СССР ӱмбак травитлен колташ тыршыше англо - французский реакционный буржуазийын провокационный тӧчымашыжым тӱрысынек поддерживатлат, нуно империалистический, грабительский войнам умбакыже шуйышаш планым поддерживатлат, нуно коммунистический партий ваштареш улшо реакцийын погромный политикыжын инициаторжо семын выступатлат.

Тыге, шукерте огыл ик провинциальный лейбористский газета партийын ик руководительжын — Пейдж-етын кугу статьяжым печатлен. Пейджет Англия дене пырля Советский Союз ӱмбак всеевропейский военный походым организоватлымаш нерген тичмашынак откровенно разбиратла.

II Интернационалын кызытсе руководительже-шамыч пашазе классын эн уда да эн осал тушманже, антисоветский шонымашым да пуредылмашым эн осал шаркалыше улыт. Шкеныштым „социалистлан“ шотлышо, реакционный буржуазийын чын холуйжо-шамыч Блюм да моло шкеныштын поведенийышт дене мучашдыме позорын да II Интернационал шаланымын — оппортунизм линийым логически шуктымын йырныктарыше сӱретшым ончыктат.

Большевизмын тактикыже, революционный марксизмын тактикыже икымше империалистический война жапыште сеҥен, тудо кызытсе, кокымшо империалистический войнаштат неизбежно сеҥа. Кызытсе социал-демократийын реакционный лидерже-шамычын судьбашт Российысе моло мелкобуржуазный партийын меньшевик лидер-шамычыштын шӱлыкан участьышт гаяк лиеш.

С. Батищев.

Библиотека пашам сайын ышта

Шернур селасе библиотека шке пашажым сай ышта. Библиотека кӧргӧ йытыра, читальный залым чаплын сылнештарыме. Лудаш толшо-шамычлан тӱрлӧ газета ден журнал-шамыч уло.

Библиотека вуйлатыше Лежнина йолташ колхозыштo массовый пашам шарен шога. Кызыт ВЛКСМ райком поручений почеш „Шокшем-сола“ да „КИМ“ колхозышто комсомольский организацийым создатлен. Лежнина йолташ колхозник - шамыч коклаште газетым йӱкын лудеш. Лежнина йолташын пашам сай ыштымыжлан роно шуко гана премироватлен.

А. Е. Чемеков.

КОМСОМОЛЕЦ-ШАМЫЧ ПРИМЕРЫМ ОНЧЫКТАТ

Кажне колхозный первичный комсомольский организаций шошо агалан ямдылалтмаште колхозлан кугу полышым оказатлышаш. „Ташнур“ промколхоз пеленсе комсомольский организаций тидым илышыш пуртен шога. Ме шошо агалан ямдылалташ Сталинградский стопудовик - шамычын обращенийыштым обсуждатлымаш гыч тӱҥалынна. Тиде обращенийым обсуждатлымек кажне комсомолецлан посна пашам поручитлышна. Колхозышто 6 звено уло. Тыжеч 3 звеножо дене комсомолец-шамыч руководитлат. И. Шибаков ден П. Васильев йолташ-шамыч конюхлан ыштат. Нуно шошо агалан сай упитанностян имным ямдылаш обязательствым налыныт.

Урлыкашым план почеш тӱрыс сортироватлыме. Кызыт ял озанлык машина ден инвентарым ремонтироватлымаш виян кая. 5 еҥ дене комсомольский звеном организоватлыме. Тиде звено 16 центнер кайык терысым, 9 центнер ломыжым поген.

А. С. Некрасов — „Ташнур“ промколхоз (Звенига район), пеленсе комсомольский организацийын секретарьже

6 КОМСОМОЛЕЦЫМ ПРЕМИРОВАТЛЫМЕ

Колхозын шошо агалан ямдылалтмашым проверитлашлан ме 5 комсомолец дене бригадым организоватлышна. Проверкын результатшым колхозник-шамычын общий собраниешышт обсуждатлыме да шошо агалан организованно ямдылалташ пижме.

Урлыкашым сортироватлашлан 7 комсомолецым ойырымо. Нуно шке пашаштым честно шуктышт. Ял озанлык машина ден инвентарым—4 сеялкым, 26 плугым, 16 оравам ремонтироватлыме.

Пасушко 450 тонн терысым лукмо. Комсомолец-шамыч 45 центнер ломыжым, 20 центнер фекальым погеныт. Комсомолец-шамыч колхозлан шошо агалан ямдылалтмаште активно полшат.

Колхоз правлений, комсомолец-шамычын активностьыштым шотыш налын, 6 комсомолецым шергакан премий дене премироватлен.

Колхозышто стахановский школым организоватлыме. Тиде школышто 45 еҥ тунемеш. Занятий тылзылан кум гана эртаралтеш.

А. А. Бердников.— „У Кой-Сола“ колхоз (Шерчур район), пелесе комсомольский организацийын секретарьже.

Ефремовский звенон шошо агалан ямдылалтмыже

„Мукш“ колхозышто (Шернур район) ефремовский звеном организоватлыме. Тудлан кок гектар участкым ойырымо. Тиде участкеш тений шошым шӱльӧ ӱдалтеш.

Звено член-шамыч гектар гыч 40 центнер урожайым налаш задачым шынденыт. Тидым шуктышаш верч кызыт виян кучедалыт. Участкыш шыжым 40 тонн терысым лукмо да келгын куралме. Урлыкашым—сортовой шӱльым сортироватлен ямдылыме.

Колхозышто стахановский агротехника тунеммашым организоватлыме. Кружокышто ефремовский звенон членже - шамыч чыланат активно участвоватлат.

Тыште кӧ титакан?

„Москва“ колхоз пелен (Морко район) первичный комсомольский организацийым организоватлымылан вич ий лиеш. Организаций тиде жапыште шуко кушшаш да пеҥгыдемшаш ыле. Туге гынат, тиде комсомольский организацийын пашаже огеш кой.

Несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам пеш начар шындыме. Кум ий коклаште улыжат кок еҥым веле комсомолыш приниматлыме. Комсомольский собраний пеш шуэн эрталтеш.

„Москва“ колхозысо комсомольский организаций озанлык вопрос дене йӧршеш огеш интересоватле. Садланак тиде колхоз шошо агалан чыташ лийдымын начар ямдылалтеш. 35 центнер урлыкаш шӱльӧ огеш сите. Кунар улшо урлыкашыжым сортироватлен оптымо огыл. Машина ремонтироватлымашым начар шындыме, а удобренийым погаш алят тӱҥалын огытыл.

М. Семенов.

БРИГАДИР-СТАХАНОВЕЦ

Бердников йолташ „У Кой-Сола" колхозын (Шернур район) ик эн сай бригадирже. Тудо шке бригадыштыже паша вийым моштен организоватлен. Садланак тудын бригадыже ий еда кӱкшӧ урожайым налеш. 1939 ийыште климатический условий начар ыле гынат, тудо ик гектар гыч 13 центнер дене урожайым налын.

Колхозышто пашам стахановски ыштымылан, бригадыште паша вийым моштен организоватлымыжлан Бердников йолташым ял озанлык передовик-шамычын районный совещанийыштышт 50 тенге окса дене премироватлыме.

Бердников йолташ общественный пашаште активно участвоватла. Тудо местный Советлашке сайлыме кампанийыште доверенный енлан пашам ыштен.

Тудын дене пырля Бердников йолташ шке политический шинчымашыжым систематически нӧлтен шога. Кызыт тудо „ВКП(б) историй краткий курсын" V главажым изучатла.

Пытартыш ийлаште Бердников йолташ политически кугун кушкын. Кызыт тудо коммунистический партий радамыш пураш ямдылалтеш.

М. Яныш.

Комсомолка животновод-шамыч

„У кече" колхозын (Шернур район) молочно-товарный фермыштыже вольык ончымаш паша сайын шындалтын. Животноводствым развиватлыме государственный план почеш фермыште 35 вуй ушкал лияш кӱлеш ыле гын, кызыт 43 ушкал уло. Тиде ферма деч 1939 ийыште 5140 тенге доходым налме.

Фермыште мастар животновод-шамыч кушкыт. Теве комсомолка Иванова Мария ятыр ий старший скотницалан ыштен. Тудын честный пашажым кӱкшын акленыт—тудым районный Советыш депутатлан сайленыт. Кызыт Иванова йолташ колхозышто ферма вуйлатышылан ышта.

Тыгак комсомолка Конакова Марфа „Онар" колхозышто (тиде районак) кум ий лиеш молочно-товарный ферма вуйлатышылан пашам ышта. Шке пашажым сай шукта. Фермыште вольык ончымаш сайын шындалтын. Животноводствым развиватлыме государственный планым 1940 ийланат темыме: 12 лӱштымӧ ушкал да 13 туна уло. Кодшо ийын ферма колхозлан 5 тӱжем тенге доходым пуэн. Шукерте огыл ВКП(б) Шернур райком бюро Конакова йолташым ВКП(б) членыш кандидатлан принятлен. Кызыт Конакова йолташ республиканский колхозный школышто тунемеш.

М. Яныш.

ПЫРДЫЖ ГАЗЕТА ПАШАЖЫМ САЕМДЕН

Колхозласе пырдыж газета-шамыч колхозым большевистскийым да колхозник-шамычым зажиточныйым ыштышаш верч кучедалмаште кугу рольым иметлат. Теве „Кӱян Энер" колхозышто лекше (Морко район) „Ударник" пырдыж газета 8 ий жапыште колхозым ончыл радамыш лукмаште кугун полшен.

„Ударник" пырдыж газета номер еда колхозын стахановец да ударник-шамычын паша опытышт нерген ончыктен толеш. Тидын дене пырля лодырь-шамычымат чот критиковатла. 1939 ийыште пасу гыч шурным поген налме жапыште колхозник В. Ефимов 2 тылзе наре пашашке лектын огыл манын возымо ыле. Тиде статья почеш Ефимов шкаланже вывы дым ыштен, кызыт колхозын нимогай паша дечат огеш код.

Пырдыж газета (редактор Павлов йолташ) шке ійырже кумда активым чумырен. 1937 ийыште улыжат 8 стенкор гына ыле гын, 1939 ийыште пырдыж газетыш чарныде 22 ен возен шоген.

„Ударник" пырдыж газетын сай пашаже дене пырля ситыдымашыжымат ончыктыде огеш лий. Алемарте газетыште у орфографийым огыт кучылт. Мут-шамычымат йонылыш возкалат, моло ситыдымаш-шамычат улыт.

Павлов йолташлан нине ситыдымаш-шамычым тӧрлатен пырдыж газетын пашажым да тудын качествыжым утларак саемдыман.

Сергей Эчан.

Несоюзный молодежь дене эреак пашам ыштыман

ВЛКСМ ЦК VI пленумын решенийже кажне колхозлаште комсомольский организацийым создатлымашым требоватла. Тиде решений негызеш Марийский республикысе комсомольский организаций кушмо шотышто паша икмыняр саемын.

1940 ий январь тылзыште Марийский республика мучко 748 енгым комсомолыш пуртымо, нинын коклагыч 324 енже колхозник кокла гыч улыт. Тиде тылзыштак 21 комсомольский организацийым организоватлыме. Тужечын 15 колхозный организаций.

Тиде шотышто **П. Богданов** тыге воза: „Йошкар пеледыш" колхозышто (Шернур район) несоюзный молодежь коклаште умылтарымаш пашам сайын организоватлыме дене 14 ен дене комсомольский организацийым создатлыме.

Тыгак „Лужала", „Мустай" колхозлаште (Шернур район) комсомольский организацийым угыч организоватлыме (**Куклин** воза).

Куженгер район, Б-Ляждӱр сельсоветысе 8 колхозышто комсомольский организаций уло. Комсомолец-шамыч колхозный производствышто активно участвоватлат. Теве „15 лет Октября" колхозысо комсомолец-шамыч моло колхозник-шамычлан сай примерым ончыктат. А. Липатников кечмогай пашаштат нормым 140—150 процентлан тема, манын **Г. Березин** увертара.

Тидын дене пырля комсомолец-шамыч коклаште политико-воспитательный пашам чарныде ыштен шогыман.

Юный химик-шамычын олимпиадышт эртыш

1939 ий сентябрь тылзыште Шверник лӱмеш центральный детский технический станций ден СССР Наука Академийын Химический Наука отделенийже юный химик-шамычын олимпиадыштым эртараш пунчалныт ыле.

Тиде олимпиадыште Йошкар-Оласе 6 № средний школа, Оршанский, Юринский да Ронгинский средний школа-шамыч участвоватленыт.

Йошкар-Ола 6 № средний школа гыч 9 ученик участвоватлен. Икымыше турын задачыжым 4 ученик гына решитлен.

Кумышо очный тур 14 февральыште 6 № средний школа зданиеш лийын, тиде турын задачыже-шамычым Суворова, Сенникова, Королева йолташ-шамыч чын решитлен кертыныт.

Юный химик-шамычын олимпиадыштышт первой верым налше Суворова, Сенникова, Королева йолташ-шамычым Йошкар-Ола детский технический станций премироватлаш ыштен.

Нуно кумытынат 10 классыште тунемыт. Тунеммаште отличник улыт.

— Средний школым тунем пытарен, ме кумытынат химико—технологический институтыш тунемаш пурена,— маныт нуно.

Ал. Герасимов.

Мичурин-Азмекей.

ПАВЕЛ КУЗЬМИЧ

(Ойлымаш)

Мый кино ончаш чӱчкыдынак коштам. Коштам огыл, кошты на. Мый кушко каем, ватемат тушко мийыде ок код. Ты ганат коктын кайышна. Кайышна да билетым нална.

Мыланна 12 рядеш 6 ден 7 места логалын. А 8 месташте ӱдрамаш да 9 месташте самырык пӧрʼен шинчат. 10 месташте адак ӱдрамаш. Тудыжо илалшыракын коеш, саде 9 месташте шинчыше пӧрʼен дене кутырен шинчат ыле. „Очыни, аважым кино ончаш конден" шоналтышым.

Кунам мый 8 месташте шинчыше ӱдрамаш воктен шинчым гын, саде пӧрʼенгет 9 места гыч 8 месташ кусныш, ӱдрамашым икe верышкыже кусарыш. Тиде процессым мыйын ватем шижын ыш шукто. Мый шкежат вес гана иже умленам.

Те, родо-шамыч, мыйым паледа: сын-кунем ончалаш йӧрдымак огыл. Мо гынат, ала иктаж тугай ӱдрамашыже, ватем улмо ӱмбачат йӧрата дыр... Тыгак, саде кино ончышо палыдыме йолташемат „йӧратымаш" лийме деч шекланен, верыштым вашталтеныт улмаш. Но мый, товатлем: иимат ен вате деке шӱрангыштын омул.

Кино пытымеке мӧнгышкӧ вигак ошкылна. Пырля шинчыше „йолташнат" ватыж дене ошкылеш. „Пелештыде эрʼен каяш онгай огыл" шоналтышымат, мутым луктым:

— Ужамат, теат мемнан могырышкыла каеда? — йодым.

— Туге, туге, — шокта, — каена вет!

— Ала мо палыме гай коят, но лӱметым шарнен ом шукто, — манам.

— Павел Кузьмич манат гын, йонгылыш от лий, молат тыге ойлат.

Шижам, тудо кутыраш йӧратыше айдеме. Шкеак мый векем савырнен, темлен пуыш:

— Папиросым шупшат, пожалуйста!

Тендан ончылно, честный луддшо-шамычем, иктым признатлыде ом керт: кунам мыланем ен — „На!" — манеш гын, — „огым, ок кӱл" — манаш вожылам. „На" ок ман гын, ик мут дене „Пу" манын йодашат утларак каньылын чучеш. Кызытат тугак ыштышым. Парня кӱжгытан папиросым ужын „уто ок лий" шоналтышымат, налын кӱсенышке чыкышым. Павел Кузьмич ылыжташлан спичкамат шуен ыле, — „шупшмем ок шу, огым" — маньым да йӧртен шуыш. Но тудо ала молан ӧршыла койо, мый ыжым йод.

— Тый, чапле папиросым велэ шупшатыс, — манам.

— Еще бы, орʼен ватын марийже лиймекат тыгайым шупшаш огыл мо, — шокта, шкеже пыльгыжеш.

— Шукерте огыл налынат? — чытен кертде йодам, шкеже ватыжым ончаш тӧчем. Вате — ияшыже пеш мотор. Ну шойыштде каласаш гын, те тугай ӱдрамашым кече едак ужыда, туддеч сайжым гына шагал муын кертыда.

— Кодшо выходнойын велэ налынам.

— Да, пиалан улат. Ну вот, толынат шуна, — манам. — Кутырен толмо дене шижынат онал. — Жапда лиеш гын, кутыраш толза, тевыс тыште ме илена, — пачерем ончыктем.

— Пеш йӧра, обязательно толына. Кызытеш!

— Чеверын! — кидым пуэн ойырлышна.

Павел Кузьмичым чӱчкыдынак ужеденам улмаш, лӱм - нержым гына пален омул. Тудо эше самырык. Кеч мом гынат, колович ий деч коч уке. Но, ӱчашышаш уке, ешангаш жап шуын. Ачажаваж ужмым ужаш — жап.

Кинош кайме деч вара лач кум кече эртыш. Тиде кечылаште Павел Кузьмичым ыжым уж. Да, монденамат ыле. Шагал мо кӧм от уж, чылажым кушто шарнен шуат. Йӧра, шке толын ушешатарыш.

12 числаште выходнойлан кӧра нигушко ыжым кае. „Иктаж могай ойлымашым возем" шонышым. А вуйышто пуста вер гына кодын, нимогай тема шотлан ок тол. Кас йокте шинчылтмеке, „Ӱчӧ" постановкым ончаш каяш шонкалем ыле, лач омса пералтыме йӱк шоктыш.

— Лиеш, лиеш, пурыза! — ӱжам. А шке шонем: „Могай черт несет". Ончем: Павел Кузьмич дене палыдыме ӱдрамаш пурен шогальыч. Толшым поктен от лук вет.

— Кудашса, тӧрышкӧ эртыза, —манам. — Ала постановкышко каена? — йодам.

— О-ой, уке! Нигунам ом кай. —Павел Кузьмич руале. Тидыжлан мый ӧрым: постановка ончымаште могай лӱдмаш лийын кертеш?...

Тудымат каласыде ок лий: уна толеш гын, кукшо логар дене шинчаш онгай огыл. Шкеже мый, логарым нӧрташ окота омул гынат, простуда пижме деч эреак аракам аныклем. Павел Кузьмичлан кӧра тудым лукде ыжым чыте. Изиш подылалмеке, мут вӱд гай йогаш тӱнгале. Тидым да тудым ойлыштына...

— Павел Кузьмич! — манам.— Ватет весе гай коеш: „Ала тунам пичкемыште раш ужын омул гын велэ", — шонем.

— Да, тудо огыл, — манеш.— Тулеч вара, вараже, — шокта,— ончылгече „Ӱчӧ" постановкым ончаш кайышна. Тушто, ик яжар ӱдрамаш поп дене курвалана. Мыят ватем ончал колтышым „ба-а", вес пӧрʼен ваче ӱмбалан вуйжым комдык пыштен да лорген кия. Ыжым чыте, тудо йӱдымак „ужатышым". А тидыжым, тенгече, подвыходнойын кондышым..

— Туге гын, —манам, — тиде кокымшо ватет?

— Уке, тиде кумышо.—Павел Кузьмич умылтара.—Первойсо ватемжым 1 числаште налынам ыле.

Павел Кузьмич ятыр ойлышто, чылажым каласаш ок шого. А тенгече мыйын вате тудым шке шинчаже денак ужын.

— Павел Кузьмич адакат вес ӱдрамашым вӱден кая ыле, —мане. Мыят численникым ончальым: 24 числа.

— Выходнойыс, наверно адакат сӱаным ыштен,—маньым.

Павел Кузьмичым 30 числа йокте нигушак ыжым вашлий. А такше шкеж деч йоднем ыле: чынак вес ватым налын, але уке. Шонымо гай, адак шкеак толын пурыш.

— Ну, Азмекей танг,—манеш, —мылам ӱдыр налаш пӱйрен огыл ала мо?—ӧпкелен ойла.

— Кузе туге, налын отул мо?—ӧрын колтышым.

— Налашыже налынам...—мутшым кӱрльӧ. Папиросым ылыжтыш да вуйжым вӧлтале.

— Вот мо, тый вет эше мыйын сӱаныш миен отул. Таче выходной, айда, сӱаныш мий!

— Адак кӧм налат? — йодам.

— Шарнет, кино ончаш миен ыле. Тудо первойсо ватем. Тошто мариже деч ик йочаже уло. Налам да шочшем семынак ончаш тӱнгалам...

Мый, саде шонгалге ӱдрамашым шарналтышым. Тидыже йӧра.

Тиде ойлымашым возаш шичмем дене Павел Кузьмичын сӱанышкыже каен ыжым керт. Но, шонаш логале: неужели мемнан курымыштат „Павел Кузьмич"-шамыч улыт?

Те Павел Кузьмичым ужын огыдал? Ӱдырым налын, але уке? Кӧм налын — тошто адресем дене увертыза!

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИЙ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комнат № 69—70, телефон № 90.
Упол. Главлита МАССР А—161. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.